

ВОЛОЩЕНКО О.М., ВОРОНОВ К.М.,
МІЧУРІН Є.О., МЕНІВ Я.О., ПЕЙЧЕВ К.П.,
УСТИМЕНКО О.А.,

ГУЖВА А.М., ГУРА М.В., ЗАВАЛЬНА Ж.В.,
САВЧЕНКО В.О., СВЕРДЛІЧЕНКО В.П.,
ЦИБАНЬ А.А.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ПІДГОТОВКА ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

2024
УКРЛОГОС ГРУП

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ПІДГОТОВКА ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Вінниця, Україна
УКРЛОГОС Груп
2024

Рецензенти:

Кожевникова В.О.

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права і процесу
Національного Авіаційного Університету; Україна

Менджул М.В.

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу
Ужгородського національного університету; Україна

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 16 від 29 серпня 2024 року)**

Укладачі:

Волощенко Ольга Михайлівна – кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 121–139);

Воронов Кирило Маркович – кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 111–120; 200–205);

Гужва Антон Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 18–42; 35–43; 110);

Гура Максим Васильович – кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 140–142; 150–164);

Завальна Жанна Вікторівна – доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 70–81; 84–85);

Мічурін Євген Олександрович – доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 1–17);

Менів Ярослава Олександрівна – кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 165–173; 178–179; 195–199);

Пейчев Костянтин Прокофійович – кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 44–51; 82–83; 86–91);

Савченко Віктор Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 92–109);

Свердліченко Валентина Павлівна – кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 33–34; 52–58; 143–149);

Устименко Олена Анатоліївна – кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 26–32; 59–69);

Цибань Артем Андрійович – кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін (питання 174–177; 180–194).

Ц 58 **Цивільне право і цивільний процес: підготовка до атестаційного
екзамену** : навчальний посібник / уклад.: колектив укладачів; ХНУ імені
В.Н. Каразіна. — Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2024. — 458 с.

ISBN 978-617-8440-75-6

DOI 10.36074/cpicppdae-monograph.2024

Навчальний посібник охоплює основний спектр питань з цивільного права та цивільного процесу, що виносяться на атестаційний екзамен для здобувачів вищої юридичної освіти. Видання систематизує ключові правові положення, визначення, приклади та структурує матеріал відповідно до навчальних програм та вимог освітніх стандартів.

Посібник призначено для студентів, аспірантів, викладачів закладів вищої освіти, практикуючих юристів, а також усіх, хто готується до атестації або поглиблює знання з цивільного права і процесу.

УДК 347(075.8)

ЗМІСТ:

Вступ	12
Основна частина	13
1. Цивільне право в системі права України. Поняття цивільного права як галузі права. Предмет цивільного права. Метод регулювання в цивільному праві.	13
2. Принципи цивільного права. Система цивільного права.	15
3. Загальна характеристика джерел цивільного права. Цивільне законодавство України: поняття та структура. Договір як джерело цивільного права.	17
4. Звичай як джерело цивільного права. Звичаї ділового обороту. Міжнародні договори як джерела цивільного права.	18
5. Дія актів цивільного законодавства. Аналогія закону та аналогія права.	19
6. Поняття цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин.	22
7. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.	24
8. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність фізичної особи.	25
9. Цивільна дієздатність фізичної особи: поняття, види.	26
10. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною.	27
11. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.	31
12. Опіка і піклування.	33
13. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та ознаки юридичної особи.	35
14. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб.	36
15. Порядок створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб.	37
16. Припинення юридичної особи. Неплатоспроможність та банкрутство юридичної особи.	40
17. Підприємницькі товариства: поняття та види.	42
18. Поняття об'єктів цивільних прав та їх оборотоздатність.	44
19. Речі як об'єкти цивільних прав: поняття, класифікація. Майно та майнові права як об'єкти цивільних прав.	46
20. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав. Підприємство як єдиний майновий комплекс.	50
21. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин.	53
22. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.	55
23. Поняття та ознаки правочину. Види правочинів. Умови дійсності правочину. Форма правочину.	56

24.	Недійсні правочини, їх юридична природа та види.	59
25.	Правові наслідки недійсності правочину. Недійсність частини правочину.	61
26.	Представництво в цивільному праві. Поняття та види представництва. Підстави виникнення представництва. Суб'єкти представництва.	63
27.	Довіреність: поняття, види, форма. Припинення представництва за довіреністю.	65
28.	Поняття та види строків і термінів у цивільному праві. Порядок обчислення строків.	67
29.	Поняття та види позовної давності. Початок перебігу позовної давності.	69
30.	Зупинення та переривання перебігу позовної давності. Юридичні наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.	71
31.	Поняття, засади та межі здійснення суб'єктивних цивільних прав. Поняття та засади виконання цивільних обов'язків.	74
32.	Загальні засади захисту цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів юрисдикційними органами. Самозахист цивільних прав.	77
33.	Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.	79
34.	Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.	82
35.	Поняття власності та права власності. Зміст права власності. Об'єкти та суб'єкти права власності.	83
36.	Здійснення права власності. Межі здійснення права власності. Обов'язки власника. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.	85
37.	Підстави (способи) набуття права власності: поняття, види.	87
38.	Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва. Перероблення речі. Набуття права власності на продукцію, плоди та доходи від речі.	89
39.	Набуття права власності на безхазяйну річ. Знахідка. Бездоглядна домашня тварина. Скарб.	91
40.	Набувальна давність. Привласнення загальнодоступних дарів природи. Похідні способи набуття права власності.	93
41.	Набуття права власності за договором. Момент виникнення права власності в набувача за договором.	95
42.	Загальна характеристика підстав припинення права власності. Підстави припинення права власності за волею власника.	97
43.	Підстави припинення права власності всупереч волі власника.	98
44.	Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Визначення часток у праві спільної часткової власності.	100
45.	Здійснення права спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Припинення права спільної часткової власності.	101

46.	Право спільної сумісної власності: поняття, суб'єкти, підстави виникнення. Здійснення права спільної сумісної власності. Припинення права спільної сумісної власності.	104
47.	Поняття захисту права власності. Способи захисту права власності.	105
48.	Віндикація як спосіб захисту права власності. Негаторний позов. Визнання права власності. Інші способи захисту права власності.	107
49.	Загальна характеристика речових прав на чуже майно. Право володіння чужим майном.	108
50.	Право користування чужим майном (сервітут).	109
51.	Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право забудови земельної ділянки (суперфіцій).	110
52.	Поняття права інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення та зміст прав інтелектуальної власності.	114
53.	Захист права інтелектуальної власності.	119
54.	Поняття та об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство.	121
55.	Виникнення суб'єктивних авторських прав. Особисті немайнові права автора. Майнові права автора. Випадки вільного використання творів. Строки чинності майнових авторських прав.	124
56.	Поняття та об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Виникнення суміжних прав. Строки чинності суміжних майнових прав. Захист авторських і суміжних прав.	132
57.	Поняття, об'єкти та суб'єкти патентного права. Патент як форма охорони прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Майнові права, що впливають із патенту. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.	138
58.	Загальна характеристика юридичних засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційне (фірмове) найменування. Торговельна марка (знак для товарів і послуг).	142
59.	Поняття спадкування. Підстави спадкування. Спадщина, її склад. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини. Відумерлість спадщини.	147
60.	Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування.	150
61.	Спадкування за заповітом. Види заповітів. Право на обов'язкову частку в спадщині. Зміст заповіту. Форма заповіту. Посвідчення заповіту.	153
62.	Заповідальний відказ. Покладення на спадкоємця інших обов'язків. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту.	157
63.	Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Спадкування за правом представлення.	159
64.	Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців. Охорона спадкового майна. Управління спадщиною.	162
65.	Загальний порядок прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Юридичні наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.	164

66.	Право на відмову від прийняття спадщини, порядок його реалізації, юридичні наслідки. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія).	166
67.	Поділ та перерозподіл спадщини між спадкоємцями. Виконання заповіту. Повноваження виконавця заповіту.	168
68.	Оформлення права на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину.	171
69.	Поняття спадкового договору. Забезпечення виконання спадкового договору.	172
70.	Поняття та елементи зобов'язання.	173
71.	Сторони та треті особи у зобов'язанні. Множинність сторін, її види. Заміна сторін у зобов'язанні.	175
72.	Поняття та принципи виконання зобов'язань.	177
73.	Місце виконання зобов'язання. Спосіб виконання зобов'язання.	180
74.	Строк (термін) виконання зобов'язання.	181
75.	Неустойка: поняття, предмет. Юридичні наслідки сплати (передання) неустойки.	184
76.	Поняття та юридична характеристика поруки як способу забезпечення виконання зобов'язання. Юридичні наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого порукою.	185
77.	Поняття та юридична характеристика гарантії як способу забезпечення виконання зобов'язання. Юридичні наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого гарантією.	187
78.	Поняття та юридична характеристика завдатку як способу забезпечення виконання зобов'язання. Юридичні наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.	188
79.	Застава: поняття, види, підстави виникнення. Предмет застави. Юридичні наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою.	190
80.	Припинення зобов'язання за домовленістю сторін. Новація. Прощення боргу.	192
81.	Загальна характеристика підстав припинення зобов'язань, їх види.	193
82.	Поняття та ознаки відповідальності за цивільним правом. Види відповідальності за цивільним правом.	195
83.	Умови відповідальності за цивільним правом. Підстави звільнення від відповідальності за цивільним правом.	195
84.	Поняття договору в цивільному праві. Види договорів. Зміст договору.	197
85.	Укладення, підстави та юридичні наслідки зміни та розірвання договору.	198
86.	Поняття та юридична характеристика договору купівлі-продажу, його види. Істотні умови договору купівлі-продажу.	200
87.	Поняття та юридична характеристика договору поставки. Сторони та істотні умови договору поставки.	201
88.	Поняття, юридична характеристика, істотні умови договору дарування. Припинення та розірвання договору дарування	203
89.	Поняття, юридична характеристика, зміст договору ренти. Передання майна під виплату ренти. Форма й розмір ренти, строк її виплати.	207

90.	Поняття, юридична характеристика, зміст договору довічного утримання. Сторони договору довічного утримання (догляду).	209
91.	Поняття, юридична характеристика, зміст договору найму (оренди) житла.	212
92.	Поняття, юридична характеристика, зміст договору позички.	216
93.	Сторони договору позички, їхні права та обов'язки. Припинення договору позички.	218
94.	Договір підряду: поняття, ознаки, види. Сторони договору підряду, їх права та обов'язки.	220
95.	Поняття, юридична характеристика, права та обов'язки сторін за договором побутового підряду.	222
96.	Договір підряду на проєктні та пошукові роботи: поняття, юридична характеристика, істотні умови.	224
97.	Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг.	226
98.	Поняття, зміст та виконання договору про надання послуг.	227
99.	Договір перевезення вантажу: поняття, ознаки, види. Сторони договору перевезення вантажу, їхні права та обов'язки.	229
100.	Договір перевезення пасажирів та багажу: поняття, ознаки.	231
101.	Поняття, юридична характеристика, зміст договору транспортного експедирування.	233
102.	Договір зберігання: поняття, ознаки, види. Сторони договору зберігання, їхні права та обов'язки. Особливості відповідальності професійного зберігача.	235
103.	Договір страхування: поняття, види та особливості змісту.	237
104.	Договір доручення: поняття та ознаки. Сторони договору доручення, їхні права та обов'язки. Припинення договору доручення.	239
105.	Поняття, юридична характеристика, зміст, припинення договору комісії.	240
106.	Поняття, юридична характеристика кредитного договору. Істотні умови кредитного договору.	242
107.	Поняття та ознаки договору банківського вкладу (депозиту). Зміст договору банківського вкладу (депозиту).	244
108.	Поняття та ознаки договору факторингу. Порядок укладення та форма договору факторингу.	245
109.	Договір комерційної концесії: поняття, зміст, сторони.	247
110.	Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.	248
111.	Поняття договору простого товариства. Правовий режим спільного майна учасників. Припинення договору простого товариства.	252
112.	Поняття та особливості недоговірних зобов'язань. Види недоговірних зобов'язань.	254
113.	Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.	256
114.	Характеристика зобов'язання зі вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.	257

115.	Поняття та елементи деліктних зобов'язань. Підстава та умови виникнення деліктних зобов'язань.	259
116.	Умови та порядок відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Поняття джерела підвищеної небезпеки.	261
117.	Умови та порядок відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.	263
118.	Умови та відшкодування шкоди, завданої органами публічної влади, їх службовими чи посадовими особами.	265
119.	Умови та відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними.	267
120.	Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.	269
121.	Поняття, предмет та метод цивільного процесуального права як галузі права.	271
122.	Цивільні процесуальні відносини: поняття, види та склад.	273
123.	Джерела цивільного процесуального права.	276
124.	Поняття, завдання, види та стадії цивільного судочинства.	278
125.	Поняття і система принципів цивільного судочинства.	279
126.	Характеристика окремих принципів цивільного судочинства: гласність судового процесу, мова цивільного судочинства, змагальність сторін, диспозитивність цивільного судочинства, пропорційність у цивільному судочинстві, забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення, обов'язковість судових рішень.	281
127.	Склад суду. Відводи: підстави, наслідки.	285
128.	Учасники судового процесу: поняття, види.	288
129.	Сторони в судовому процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки.	290
130.	Процесуальна співучасть.	292
131.	Залучення до участі в справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача.	293
132.	Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.	294
133.	Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.	294
134.	Процесуальне правонаступництво.	295
135.	Поняття та види представництва у судовому процесі.	296
136.	Склад інших учасників судового процесу.	297
137.	Поняття та види цивільної юрисдикції.	301
138.	Докази і доказування у цивільному процесі.	302
139.	Види засобів доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків.	303
140.	Обов'язок доказування та подання доказів.	306
141.	Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування.	310
142.	Забезпечення доказів.	313

143.	Поняття процесуальних строків та їх види.	316
144.	Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу й закінчення процесуальних строків.	317
145.	Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.	318
146.	Поняття та види судових повісток.	319
147.	Порядок вручення судових повісток.	321
148.	Поняття та види судових витрат.	322
149.	Розподіл судових витрат між сторонами.	324
150.	Поняття та види заходів процесуального примусу.	327
151.	Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу.	330
152.	Поняття позову. Види позовів.	332
153.	Підстави та види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення.	334
154.	Заяви по суті справи, їх види.	337
155.	Позовна заява, її зміст і форма.	339
156.	Відкриття провадження у справі. Пред'явлення позову.	342
157.	Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження у справі.	343
158.	Підготовче провадження.	345
159.	Врегулювання спору за участю судді.	348
160.	Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.	350
161.	Завдання та строки розгляду справи по суті.	352
162.	Відкриття розгляду справи по суті.	354
163.	З'ясування обставин справи та дослідження доказів.	356
164.	Судові дебати та ухвалення рішення.	358
165.	Зупинення та закриття провадження в справі. Залишення позову без розгляду.	360
166.	Поняття та види судових рішень.	361
167.	Порядок ухвалення судового рішення.	362
168.	Законність і обґрунтованість судового рішення.	362
169.	Проголошення судового рішення.	363
170.	Набрання рішенням законної сили.	364
171.	Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.	365
172.	Особливості розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.	365
173.	Умови та порядок проведення заочного розгляду справи.	366
174.	Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.	367
175.	Порядок розгляду справ про видачу судового наказу.	369
176.	Зміст судового наказу. Скасування судового наказу.	373
177.	Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.	376

178.	Поняття та сутність окремого провадження.	379
179.	Порядок розгляду деяких справ окремого провадження.	379
180.	Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції.	381
181.	Право та строк апеляційного оскарження.	384
182.	Форма й зміст апеляційної скарги, порядок її подання.	387
183.	Відкриття апеляційного провадження.	389
184.	Апеляційний розгляд.	392
185.	Повноваження суду апеляційної інстанції.	396
186.	Постанова суду апеляційної інстанції.	399
187.	Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції.	401
188.	Право касаційного оскарження.	403
189.	Строк на касаційне оскарження.	406
190.	Форма й зміст касаційної скарги, порядок її подання.	408
191.	Відкриття касаційного провадження.	410
192.	Касаційний розгляд.	413
193.	Повноваження суду касаційної інстанції.	415
194.	Постанова суду касаційної інстанції.	419
195.	Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.	421
196.	Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.	423
197.	Звернення судових рішень до виконання. відстрочення й розстрочення виконання судового рішення.	423
198.	Зміна чи встановлення способу та порядку виконання судового рішення.	424
199.	Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови.	425
200.	Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.	426
201.	Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.	428
202.	Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.	430
203.	Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.	432
204.	Звернення суду України із судовим дорученням про надання правничої допомоги до іноземного суду.	434
205.	Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.	436
Список рекомендованої літератури		439

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

*Волощенко О. М.,
Воронов К. М.,
Гужва А. М.,
Гура М. В.,
Завальна Ж. В.,
Мічурін Є. О.,
Менів Я. О.,
Пейчев К. П.,
Савченко В. О.,
Свердліченко В. П.,
Устименко О. А.,
Цибань А. А.*

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ПІДГОТОВКА ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Українською мовою

Текст посібника викладено в авторській редакції

*Верстка: Білоус Т.В.
Дизайн: Бондаренко І.В.*

Підписано до друку 30.12.2024. Формат 70×100/16.

Умовно-друк. арк. 37,21. Тираж: 100 примірників.

Замовлення № 25/004. Цифровий друк.

Папір офсетний. Гарнітура Cambria.

Віддруковано з готового оригінал-макету.

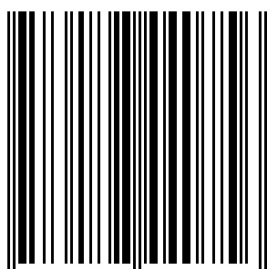
Видавець: ТОВ «УКРЛОГОС Груп».

21005, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих, 18, офіс 81. E-mail: info@ukrlogos.in.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 7860 від 22.06.2023.

Навчальний посібник охоплює основний спектр питань з цивільного права та цивільного процесу, що виносяться на атестаційний екзамен для здобувачів вищої юридичної освіти. Видання систематизує ключові правові положення, визначення, приклади та структурує матеріал відповідно до навчальних програм та вимог освітніх стандартів.

Посібник призначено для студентів, аспірантів, викладачів закладів вищої освіти, практикуючих юристів, а також усіх, хто готується до атестації або поглиблює знання з цивільного права і процесу.

9 786178 440756